

ARVO KRIKMANN **21.07.1939 – 27. 02.2017**

Arvo Krikmann sündis 21. juulil 1939. aastal Virumaal väiketaluniku peres. 1957. aastal lõpetas ta Väike-Maarja Keskkooli ja alustas õpinguid Tartu Ülikoolis eesti keele ja kirjanduse alal, mille lõpetas 1962. aastal. Pärast aspirantuuri Eesti Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi juures aastatel 1970–1972 kaitses ta 1975. aastal samas kandidaadiväitekirja vanasõnade sisu ja maailmavaate uurimise probleemide kohta. 1998. aastal kaitses Arvo Krikmann Tartu Ülikooli juures filosoofiadoktori väitekirja teemal „Sissevaateid folkloori lühivormidesse I. Põhimõisteid, žanrisuhteid, üldprobleeme“.

Aastatel 1962–1969 töötas Arvo Krikmann Eesti Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnas teaduri ja vanemteadurina. Pärast aspirantuuri jätkas ta 1973. aastal Keele ja Kirjanduse Instituudis (alates 1994 Eesti Keele Instituudis) nooremteaduri, arvutuslingvistika sektori vanemteaduri, folkloristika osakonna vanemteaduri, peateaduri ja parömioloogia töörühma juhataja ning vanemteaduri ja teemajuhhi ametikohtadel. Aastatel 2000–2014 töötas Arvo Krikmann vanemteadurina Eesti Kirjandusmuuseumis.

Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks valiti Arvo Krikmann 1997. aastal.

Arvo Krikmani uurimistöö peasuunad olid folkloori lühivormid, folkloori geograafilise leviku probleemid, rahvahuumor, kujundkõne- ja huumoriteooria. Tema rahvaluuleuuringutega oli tihedalt seotud eesti vanema kirjakeele, kujundkõne ja murdekeele analüüs. Akadeemik Krikmann oli suurväljaannete „Eesti vanasõnad“ (I-V, 1980–1988), „Eesti mõistatused“ (I-II, 2001–2002; III:1, 2012; III:2; 2013) ja mitmete teiste kaas- või peakoostaja ja toimetaja. Tema teeneks oli eesti rahvaluule käsitlese rahvusvaheliselt nähtavaks tegemine. 1990. aastate arvutiajastu saabudes sai ta suurt innustust infotehnoloogia võimalustest. Tema koostatud ja toimetatud andmebaasid ning e-väljaanded on harukordsed, sest enamasti oli ta ise nende tehniline teostaja. Ta koostas ja täiendas folklooriandmebaase, humanitaarile erandlikult kirjutas arvutiprogramme (esimesed neist Wordi makrodena) oma aimestiku süstematiseerimiseks ja uurimiseks, inspireerides sellega ka kolleege. Akadeemik Krikmann oli esimesi folkloorse internetiainese analüüsijaid Eestis.

Teadustöö kõrval tegutses Arvo Krikmann ka õppejõuna. Aastatel 1992–2005 pidas ta Tartu Ülikooli erakorralise professorina loenguid folkloori lühivormidest ja nende allikaloost, rahvahuumorist, ütluste semantikast ning kujundkõne teooriast. Ta oli mitmete edukalt kaitstud magistri- ja doktoritöö juhendajaks.

Akadeemik Krikmann oli mitme Eesti ja välismaise teadusorganisatsiooni, toimetuskolleegiumi, juhtkomitee ning teadusnõukogu liige. Ta oli Soome Kirjanduse Seltsi, Kalevala Seltsi, *Academia Scientiarum et Artium Europaea*, Emakeele Seltsi ja Akadeemilise Rahvaluule Seltsi liige ning Rahvusvahelise Rahvajutu-uurimise Ühingu (ISFNR) auliige, aastaraamatu „Proverbium“ toimetuskolleegiumi liige.

Arvi Krikmani tööd on tunnustatud Valgetähe III klassi teenetemärgi (1998), Eesti Vabariigi teaduspreemia (1999), Balti Assamblee teaduspreemia (2004), Eesti Kultuurkapitali aastapreemia

(2004) ja Soome Kalevala Seltsi Lõikustänapüha auhinnaga (2013). 2014. aastal pälvis ta Wiedemanni keeleauhinna, Eesti Teaduste Akadeemia Paul Ariste nimelise medali ning valiti Emakeele Seltsi auliikmeks.

Arvo Krikmann suri 27. veebruaril 2017 Tartus.

NIMI	Arvo Krikmann
TEADUSALA	Humanitaarteadused
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Eesti vanasõnad, parömioloogia ja fraseoloogia, mõistatused, alliteratsioon, folkloori geograafiline levik ja žanrifondi sagedusjaotus, metafoori- ja kujundkõneteooria, rahvahuumor ja huumoriteooria
VALIMISAEG	29. oktoober 1997
AKADEEMIA OSAKOND	Humanitaar- ja sotsiaalteaduste osakond
ELUDAATUMID	21. juuli 1939 Virumaa, Avanduse vald, Pudivere küla – 27. veebruar 2017 Tartu
PEREKONNASEIS	Abielus, kolm poega
HARIDUS	1957 Väike-Maarja Keskkool (kuldmedal) 1962 Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduskond, eesti filoloogia eriala
TEADUSKRAAD	1975 filoloogiakandidaat, Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi juures, teema: “Vanasõnade sisu ja maailmavaate uurimise problemaatikast” 1998 filosoofiadoktor, Tartu Ülikooli juures, teema: “Sissevaateid folkloori lühivormidesse I. Põhimõisteid, žanrisuhteid, üldprobleeme”
TEENISTUSKÄIK	1962–1969 Eesti NSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim Kirjandusmuuseumi teadur, vanemteadur 1970–1972 aspirantuur Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi juures 1973–1977 KKI rahvaluule sektori nooremteadur 1977–1990 KKI arvutuslingvistika sektori vanemteadur 1990–1993 Eesti Keele Instituudi folkloristika osakonna vanemteadur 1994–1997 EKI peateadur, parömioloogia töörühma juhataja 1998–1999 EKI vanemteadur, teemajuht 2000–2014 Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur 1992–2005 Tartu Ülikooli külalisprofessor ja erakorraline professor

TUNNUSTUSED	<p>1998 Eesti Vabariigi Valgetähe III klassi teenetemärk</p> <p>1999 Eesti Vabariigi teaduspreemia</p> <p>2000 Eesti Kultuurkapitali aastapreemia</p> <p>2004 Balti Assamblee kultuuripreemia teaduse vallas</p> <p>2004 Eesti Kultuurkapitali teaduspreemia</p> <p>2005 Rahvusvahelise Rahvajutu-uurimise Ühingu (ISFNR) auliige</p> <p>2013 Kalevalaseura Lõikustänupüha tunnustusauhind</p> <p>2014 Emakeele Seltsi auliige</p> <p>2014 Eesti Teaduste Akadeemia Paul Ariste medal</p> <p>2014 F. J. Wiedemanni keeleauhind</p>
TEADUS- ORGANISATSIOONILINE ja -ADMINISTRATIIVNE TEGEVUS	<p>EESTIS:</p> <p>1993–2000 Eesti Teadusfondi nõukogu liige, humanitaarteaduste ekspertkomisjoni esimees</p> <p>1998–2003 riikliku programmi “Eesti keel ja rahvuskultuur” juhtkomitee liige</p> <p>1999– ... Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse nõukogu liige</p> <p>2000–2001 Eesti Teaduste Akadeemia Humanitaar- ja Sotsiaalteaduste osakonna juhataja</p> <p>2001–... Eesti Kirjandusmuuseumi nõukogu liige</p> <p>2004–2008 riikliku programmi “Eesti keel ja rahvuslik mälu” juhtkomitee liige</p> <p>2001–2005 Eesti Kultuuriloo ja Folkloristika Keskuse juhataja</p> <p>MUJAL:</p> <p>1979 Soome Kirjanduse Seltsi liige</p> <p>1980 Kalevalaseura liige</p> <p>2003 Academia Scientiarum et Artium Europaea liige</p>
TEGEVUS TEADUSLIKE VÄLJAANNETE TOIMETUSTES	<p>EESTIS: Ø</p> <p>MUJAL:</p> <p>1984 aastaraamatu Proverbium kolleegiumi liige</p>
JUHENDAMISEL KAITSTUD VÄITEKIRJAD	<p>DOKTORITÖÖD:</p> <p>Õim, K. 2004. Võrdluste struktuurist ja kujundisemantikast. Tartu Ülikool</p> <p>Sarv, M. 2008. (kaasjuh K. Pajusalu). Loomiseks loodud: regivärsimõõdt traditsiooniprotsessis. Tartu Ülikool</p> <p>Laineste, L. 2008. Post-socialist jokes in Estonia: continuity and change. Tartu Ülikool.</p> <p>Baran, A. 2011. Eesti keele fraseologismide semantika. Tartu Ülikool</p> <p>Voolaid, P. 2011. (kaasjuh T. Jaago). Eesti mõistatused kui pärimusliik muutavas kultuurikontekstis. Tartu Ülikool</p> <p>MAGISTRITÖÖD: 5</p> <p>BAKALAUREUSETÖÖD: 1</p>

PUBLIKATSIOONID

Teadusartikleid kokku u 110